

EL SECTOR PÚBLIC A CATALUNYA (1985-1998): UNA ATRÒFIA PERSISTENT?*

Ramon Tremosa i Balcells
Departament de Teoria Econòmica
Universitat de Barcelona
tremosa@eco.ub.es

* L'autor agraeix la inspiració i els comentaris dels doctors Jacint Ros i Ombravella i Jordi Pons i Novell, així com també les orientacions de la doctora Marta Espasa i Queralt, tots tres de la Universitat de Barcelona.

1.- Introducció

Aquest treball pretén oferir una visió global del sector públic a Catalunya, tot mirant d'abastar un període força llarg: els catorze anys que van de 1985 a 1998, per als quals es disposa de sèries d'informació estadística homogeneïtzada. Es vol avaluar, per tant, la importància, la dimensió i el pes del conjunt de les Administracions públiques que actuen al nostre país, tot realitzant la consolidació comptable tant de les recaptacions practicades com de les despeses realitzades per les mateixes. L'intent d'abordar l'estudi del paper del sector públic a Catalunya com un tot, a partir de les agregacions esmentades, és una qüestió d'actualitat i de prioritat notables, que pot completar tot un seguit d'estudis parcials existents.

Així, en el present treball es consoliden mitjançant els procediments habituals els ingressos i les despeses de totes les Administracions públiques operants a Catalunya, per a cadascun dels anys entre 1985 i 1998: aquests sectors són el sector públic central (tot considerant els seus dos subsectors, Estat i Seguretat Social), el sector públic autonòmic (integrat pel Govern de la Generalitat de Catalunya i els seus organismes autònoms i administratius) i el sector públic local (composat pels ajuntaments, les diputacions i els consells comarcals). Els resultats obtinguts permeten de dur a terme una anàlisi relativa del protagonisme del sector públic, en tant que agent econòmic de cabdal importància, dins de l'economia catalana.

2.- Qüestions metodològiques

Pel que fa als ingressos, l'ingrés consolidat del sector públic a Catalunya que es presenta s'ha obtingut de l'agregació de les recaptacions dels respectius pressupostos d'ingressos (Ros, Tremosa i Pons, 2002). Així, d'acord amb les pràctiques habituals de consolidació, han estat agregats els drets liquidats per les Administracions abans

esmentades, corresponents als capítols 1 (impostos directes: I.R.P.F. i impost de Societats), 2 (impostos indirectes: I.V.A. i impostos especials) i 3 (taxes i altres ingressos).

Pel que fa a la despesa pública, val a dir que s'ha considerat en aquest treball que aquesta despesa agregada ve definida per la suma del consum públic, de les transferències corrents i de capital, de la formació bruta de capital fix i de l'adquisició neta de terrenys, una volta descomptats el consum de capital fix, els interessos efectius, les cotitzacions socials i les transferències corrents i de capital als organismes de les Administracions Central, de la Seguretat Social i de la Unió Europea (Castells *et al.*, 2000). Així, d'acord amb les pràctiques habituals de consolidació, han estat agregades les obligacions reconegudes per les Administracions abans esmentades, corresponents als capítols 1 (despeses de personal), 2 (compres de béns i serveis corrents), 4 (transferències corrents), 6 (inversió real) i 7 (transferències de capital).

Les fonts d'informació de les sèries d'ingressos i de despesa considerades en aquest estudi provenen de les respectives informacions de pressupostos liquidats, tant del sectors públic autonòmic com del sector públic local (a partir dels "Presupuestos de las Corporaciones Locales", que inclou la informació dels Ajuntaments, de les Diputacions catalanes i els Consells Comarcals). D'altra banda, en considerar els ingressos i les despeses territorialitzades de l'Administració de l'Estat i de la Seguretat Social a Catalunya s'ha optat per, a partir de l'adopció del criteri del flux monetari, fer servir les estimacions que van realitzar G. López i E. Martínez en l'estudi de la balança fiscal de Catalunya (2000): creiem que és el criteri del flux monetari, i no pas el criteri del benefici, el més adient a l'hora de territorialitzar les despeses esmentades¹.

3.- Consolidació dels ingressos i de les despeses del conjunt de les Administracions públiques a Catalunya (1985-1998)

En tot procés de consolidació comptable cal eliminar les transferències entre les administracions considerades: així, s'ha de tenir present que el sistema fiscal espanyol, si bé en aquest període ha estat descentralitzant despesa des del sector públic central cap a les administracions autonòmica i local, ha continuat fortament centralitzat pel que fa a la recaptació impositiva.

En primer terme, s'han estimat els ingressos que el conjunt d'aquestes administracions recapten a Catalunya, els resultats dels quals es mostren en el Quadre 1. En pessetes corrents, els ingressos passen de 1,7 bilions l'any 1985 a 5,9 bilions l'any 1998, la qual cosa representa un augment del 236%. Com és d'esperar,

---

¹ En l'enfocament del flux monetari, el criteri fonamental és el de la imputació directa de la inversió i la despesa en el territori on aquesta es realitza; així, tota la inversió i la despesa duta a terme pels "serveis centrals" se sol imputar majoritàriament a Madrid, llevat dels casos en què hi ha informació que permeti d'imputar-la a altres comunitats (Castells *et al.*, 2000). Segons l'enfocament del flux del benefici, en canvi, la inversió i la despesa s'assignen territorialment en funció dels "beneficiaris potencials", no pas en el lloc on aquestes es duen a terme físicament; en aquest segon cas cal establir hipòtesis sobre l'àmbit dels beneficiaris, la qual cosa implica "mirar de no caure en perills importants" (Castells *et al.*, 2000) o bé que "es reconeix que un excés de zel en l'aplicació del criteri del benefici pot ser molt contraproduent, per tal com dificulta la interpretació dels saldos fiscals i augmenta de manera perillosa el grau de subjectivitat de l'anàlisi" (De la Fuente, 2001).

en els dos períodes d'expansió econòmica (1986-1991 i 1994-1998) la imposició creix a un molt bon ritme: les taxes de creixement mostren uns notables augments, amb màxims del 18,0% (entre 1988 i 1989) i del 14,2% (entre 1996 i 1997); en el període de recessió econòmica intermedi, en canvi, la recaptació gairebé no creix, amb una ben minsa variació del 0,7% entre 1992 i 1993.

El Quadre 2 mostra la participació en el total dels ingressos recaptats pels diferents sectors. El sector públic central (subsectors Estat i Seguretat Social) capta a Catalunya l'any 1998 un 83,8% dels impostos totals, enfront d'un 88,8% l'any 1985, la qual cosa es correspon amb una estructura encara molt centralitzada des de la vessant dels ingressos.

Així, més de la meitat de la recaptació és realitzada per l'Estat, que cedeix tant sols 1,5 punts percentuals de pes entre 1985 i 1998 (d'un 54,1% a un 52,8%). La Seguretat Social a Catalunya manté els mateixos percentatges fins a 1997 (d'un 34%), any a partir del qual es produeix una lleugera disminució de tres punts percentuals provocada no pas per una davallada en la recaptació en termes absoluts, sinó per un menor augment de la recaptació en relació amb els altres sectors. El sector públic autonòmic manté un gairebé idèntic percentatge entre 1985 i 1996 (per sota del llindar del 5% del total), per a quasi duplicar-lo amb la cessió d'un segon tram de l'I.R.P.F. a partir de l'any 1997 (del 15% al 30%), tot representant un 8,36% del total recaptat a Catalunya el darrer any considerat. El sector públic local ocupa el quart lloc en el conjunt d'administracions recaptadores: si bé s'observa un cert impuls entre 1992 i 1993 (any de la cessió de l'I.A.E. per part de l'Administració central als Ajuntaments), la davallada relativa posterior es pot atribuir al mateix motiu que la minva de pes de la Seguretat Social.

Tot seguit s'ha estimat la despesa que el conjunt de les Administracions duen a terme a Catalunya, mostrant-ne el Quadre 3 els resultats. Així, també en pessetes corrents, la despesa consolidada passa d'1,4 bilions l'any 1985 a 4,5 bilions l'any 1998, la qual cosa representa un augment del 210% (un creixement, però, 26 punts inferior al dels ingressos públics).

El Quadre 4 mostra la participació en el total de la despesa realitzada pels diferents sectors. El sector públic central du a terme a Catalunya l'any 1998 un 62,3% de la despesa pública total, enfront d'un 67,1% l'any 1985. Des del punt de vista de la despesa, però, tot i observar una descentralització més gran de la mateixa en comparació amb la recaptació dels ingressos, encara s'és lluny dels percentatges de descentralització de la despesa d'altres països, com ara Alemanya o Suïssa: així, la distribució de la despesa entre els tres nivells d'Administració central, federal i local han estat a Alemanya del 59,49%, 24,22% i 16,29% (any 1996), mentre que a Suïssa han estat del 51,90%, 27,53% i 20,57% (any 1995), en tots dos casos respectivament (Fons Monetari Internacional, 1999).

Pel que fa a la despesa, i atès que el sector públic central encara recapta un altíssim percentatge del total dels impostos captats a Catalunya (un 84% el 1998), ha calgut anar eliminant de l'agregat total de la despesa feta al Principat les transferències que, un any i un altre, el subsector Estat ha anat atorgant al sector públic autonòmic, així com també les que al seu torn aquest ha estat concedint a la Seguretat Social i al sector local.

Així, per sectors de despesa, el primer lloc per volum de la mateixa a Catalunya el constitueix la Seguretat Social, les pensions i prestacions de la qual representaven l'any 1998 quasi el 52% del total de la despesa pública realitzada a Catalunya. En el mateix any, els sectors autonòmic i local presenten un pes de quasi el 20% i el 18% de total de la despesa pública, respectivament; el 10% restant, en darrer terme, correspon a la despesa de l'Administració central a Catalunya duta a terme en el mateix període.

El Quadre 5, en darrer terme, presenta la diferència entre el total dels ingressos i les despeses consolidades, referit a Catalunya. Pel que fa a la diferència, els resultats obtinguts (en milions de pessetes corrents) indiquen la persistència d'una diferència negativa entre el que es recapta i el que es gasta a Catalunya, tot presentant un marcat component anticíclic: així, en els períodes expansius la diferència negativa tendeix a augmentar (períodes 1988-1991 i 1994-1998), mentre que els anys de recessió econòmica marquen una reducció de l'esmentada diferència. La diferència negativa assoleix un màxim l'any 1997, per assolir la xifra de 1,408 bilions de pessetes corrents l'any 1998, xifra que duplica les magnituds dels anys 1989 i 1990 (sempre en pessetes corrents).

Expressats en termes del P.I.B. de Catalunya, en canvi, els percentatges de 1989 i 1990 són lleugerament inferiors als que registren els dos darrers anys de la sèrie considerats (al voltant d'un 8,05% i d'un 8,04% enfront d'un 9,49% i d'un 8,89%, respectivament). A l'any 1993, en canvi, aquesta relació s'ha reduït quasi en dues terceres parts, tot representant tant sols un 3,63% del P.I.B. català d'aquell mateix exercici. Aquests resultats obtinguts per al període 1985-1998 a Catalunya són, principalment per causa de l'adopció del criteri de territorialització de la despesa del flux monetari, força semblants als obtinguts en diversos treballs anteriors que han abordat la quantificació del dèficit fiscal de Catalunya amb el Govern central (Martínez, 1997; Colldeforns i Martínez, 1999; López i Martínez, 2000; De la Fuente, 2001).

4.- Indicadors de pressió fiscal a Catalunya

Seguidament s'ha procedit a calcular tres indicadors de pressió fiscal a Catalunya, d'acord amb els conceptes genèrics més habituals. El primer indicador (anomenat PF1) ve determinat pel pes relatiu que la fiscalitat representa respecte al P.I.B., mesurant-se a partir de la relació dels ingressos recaptats pel conjunt d'Administracions (llevat de la Seguretat Social) amb el P.I.B. esmentat. Un segon indicador (anomenat PF2) inclou també en el numerador de l'expressió els ingressos públics procedents de les cotitzacions a la Seguretat Social; aquesta segona versió millora la possible imprecisió del primer indicador, atès que la Seguretat Social espanyola es finança bàsicament a partir de les esmentades cotitzacions, les quals poden ser identificades a un impost sobre l'ocupació.

Ara bé, en les dues versions de pressió fiscal suara proposades es determina la càrrega fiscal present (impostos i cotitzacions pagats per tal de fer front a la despesa pública del període), però no hi ha reflectit el dèficit sistemàtic del conjunt de les Administracions del sector públic. Aquest dèficit té implicacions prou importants sobre el conjunt de l'economia a curt i a llarg termini (pagament dels interessos i devolució

del principal), per la qual cosa s'acostuma també de plantejar un indicador potser més ajustat a les obligacions que han de suportar els contribuents: el tercer indicador (anomenat PF3) relaciona la despesa pública amb el P.I.B., atès que aquesta despesa s'ha de finançar amb els impostos, les cotitzacions socials i l'endeutament corresponents.

$$PF1 = [\text{Impostos} / \text{P.I.B.}] \times 100$$

$$PF2 = [(\text{Impostos} + \text{Cotitzacions socials}) / \text{P.I.B.}] \times 100$$

$$PF3 = [\text{Despesa pública} / \text{P.I.B.}] \times 100$$

El Quadre 6 mostra els resultats dels tres indicadors de pressió fiscal per al conjunt d'Administracions públiques a Catalunya, tot mostrant els ingressos consolidats (sense i amb cotitzacions socials) i la despesa consolidada en relació al P.I.B. de Catalunya. El Gràfic 1 representa tots tres indicadors de pressió fiscal per a Catalunya referits al P.I.B. de cada any entre 1985 i 1998, mentre que els Gràfics 2, 3, 4 i 5 comparen els indicadors PF2 i PF3 amb els països de la Unió Europea per a tots els anys considerats.

Així, l'indicador PF1 passa entre 1985 i 1998 del 20,15% al 25,75% del P.I.B. català, essent aquest percentatge català de 1998 superior al del mateix any a Alemanya (23,3%), Holanda i Portugal (tots dos amb un 25,2%), però inferior al de França (26,1%), Irlanda (28,5%), Itàlia (28,8%), el Regne Unit (29,5%), Àustria (30%), Bèlgica (31%), Suècia (37,6%) i Dinamarca (49,7%); la mitjana de la Unió Europea va ser l'any 1998 d'un 27,1% (Trigo *et. al.*, 1999).

D'altra banda, l'indicador PF2 augmenta en el mateix període d'un 30,84% al 37,71% del P.I.B. català, essent aquest percentatge català de 1998 superior al del mateix any a Irlanda (32,9%), el Regne Unit (35,6%) i Portugal (36,9%), però inferior al d'Alemanya (43,2%), Itàlia i Holanda (tots dos amb un 44,3%), Àustria (45,7%), França (46,8%), Finlàndia (47,4%), Bèlgica (48,4%) i Suècia i Dinamarca (tots dos amb un 52,6%); la mitjana de la Unió Europea va ser l'any 1998 d'un 43% (Trigo *et. al.*, 1999).

En darrer terme, l'indicador PF3, i pel que fa també a Catalunya, augmenta en el mateix període d'un 25,50% al 28,48% del P.I.B. català, essent aquest percentatge de 1998 més baix que cap altre en el context dels estats que conformen la Unió Europea, a més d'estar quasi 20 punts percentuals per sota de la despesa pública mitjana europea: la mitjana de la Unió Europea va ser l'any 1998 d'un 48,4% (Trigo *et. al.*, 1999). Així, Irlanda presenta l'any 1998 un 37,6% de despesa pública referida al seu P.I.B., seguida del Regne Unit (40%), Portugal (45,3%), Alemanya (47,9%), Itàlia i Àustria (tots dos amb un 50,9%), Bèlgica (52%), França (54%), Dinamarca (54,5%), Finlàndia (57%) i Suècia (62,5%).

Així doncs, si bé des del punt de vista dels ingressos recaptats per impostos (amb cotitzacions socials) l'economia catalana presenta una pressió fiscal per sota de

la mitjana europea, però comparable amb l'espanyola, l'anglesa, la irlandesa, la portuguesa i la grega, en termes de despesa pública el resultat obtingut és completament diferent: en relació al seu P.I.B., la despesa pública feta a Catalunya pel conjunt d'Administracions que hi actuen està clarament per sota (i molt) dels estàndards europeus. Aquesta dada és, per tant, una mostra de l'escàs protagonisme del sector públic en el conjunt de l'economia catalana, al mateix temps que ens explica el pes elevat (i creixent) que el sector privat en el total de l'activitat econòmica del país; aquesta reiterada insuficiència de despesa pública en l'economia catalana ja ha estat advertida en altres treballs (Ros Hombravella, 1999). I és en aquest sentit que sovint se sol afirmar que l'economia catalana ha estat pagant impostos i cotitzacions com si fos un país europeu però ha estat rebent despesa i inversió pública com si fos un país sud-americà.

El Quadre 7 i el Gràfic 6 presenten la inversió pública feta a Catalunya entre 1985 i 1998. En primer lloc, es mostra la relació entre aquesta inversió duta a terme pel conjunt de les Administracions públiques i la formació bruta de capital al Principat. Així, si bé per a l'any 1998 el percentatge és el més elevat de tota la sèrie, tan sols un 11,30% de la inversió total realitzada en el territori català d'aquell any (uns 3,2 bilions de pessetes) provenia del conjunt de les Administracions públiques que actuen a Catalunya. D'altra banda, tot observant la descomposició d'aquesta inversió real en les altres dues ràtios del mateix Quadre 7, s'observa com per a l'any 1998 un 75% de la mateixa va ser realitzada pels sectors autonòmic i local, mentre que el 25% de la inversió pública restant d'aquell mateix any va ser protagonitzada per l'Estat; així, tot i el cert increment que s'observa en aquesta sèrie si es comparen les inversions del bienni 1997-98 amb les dels anys immediatament anteriors, el pes de la inversió de l'Estat sobre el total de la inversió pública a Catalunya mostra una intervenció en alguns períodes molt poc significativa².

En darrer terme, el Quadre 8 i el Gràfic 7 presenten les ràtios d'inversió pública per administracions, referides ara al P.I.B. de Catalunya. Pel que fa a la inversió de l'Estat, aquesta va representar l'any 1998 un 0,54% del producte català d'aquell any, essent el percentatge de l'any 1997 (d'un 0,61%) el segon més alt de tota la sèrie, després del 0,66% de 1990. De fet, però, a partir de 1992 hi ha una reducció de quasi el 50% de la inversió de l'Estat a Catalunya, de tal manera que en el sexenni 1992-1997 tan sols en l'any 1995 aquest percentatge depassa el 0,40% del P.I.B. català; des de 1992 ençà la formació bruta de capital fix públic sobre el P.I.B. a Catalunya ha estat sistemàticament, i amb una diferència notable i persistent, per sota de la mitjana estatal (Romero, 2000)³.

Tanmateix, pel que fa al pes de la inversió autonòmica i local en termes del producte català, aquest percentatge no arriba en cap any a representar més del 2% del P.I.B. de Catalunya. Aquesta ràtio mostra, d'una manera fefaent, les limitacions

---

² Hi ha fins i tot un cert consens en la literatura al voltant de que Catalunya pateix especialment una reiterada manca d'inversió pública en infraestructures per part de l'Administració central: Angel de la Fuente (2001), tot i utilitzar el criteri del benefici per a territorialitzar les dades d'inversió pública (el qual ofereix uns resultats "més favorables" per a Catalunya que el criteri del flux monetari), reconeix que per al període 1990-1997, "el dèficit d'inversió pública central a Catalunya, en relació a la mitjana estatal de cada any, suposa una quantitat per al període 1990-1997 al voltant d'uns 60.000 milions de pessetes anuals".

³ En l'estudi de la esmentat autor s'hi calcula quina quantitat de diner addicional hauria d'haver vingut a Catalunya si s'hagués aplicat la mitjana espanyola sobre el P.I.B. en el període 1995-1999: la xifra calculada és de 561.000 milions de pessetes. Això significa que hauria d'haver estat realitzada, pel cap baix, un 25% més d'inversió pública per any de mitjana.

pressupostàries i els migrats mitjans amb què ha comptat el Govern de la Generalitat en tots aquests anys considerats, a l'hora d'intentar realitzar un flux anual d'inversió pública que fos capaç de dotar l'economia del país amb unes infraestructures de béns de capital públics suficients (sobretot si es compara, per exemple, amb la notable capacitat inversora que ha mostrat el govern del País Basc en aquest període: cal tenir present que l'entrada a la C.E.E. de 1986 va suposar la definitiva liquidació de tota la indústria pesada basca).

El Quadre 8 i el Gràfic 7 presenten el flux de la Formació Bruta de Capital de l'economia catalana (total de la inversió a Catalunya, tant del sector públic com del sector privat), expressada en termes del P.I.B. català de cada any. Així, potser el fet més remarcable rau en què els notables percentatges d'inversió assolits en el cicle expansiu de finals dels anys vuitanta (amb un màxim del 24,50% l'any 1990) no s'han recuperat encara en el cicle expansiu de mitjans i finals dels anys noranta: cal tenir present que la forta recessió econòmica de l'any 1993 és la culminació d'un quinquenni de tipus d'interès espanyols que doblaven els europeus (tant en termes nominals com reals) i d'un tipus de canvi de la pesseta artificialment sobrevalorat, els quals haurien expulsat ("crowding out effect") tant inversió privada com exportacions (Zabalza, 1995).

Aquest efecte expulsió hauria estat prou intens com per a provocar un possible efecte d'histèresi sobre els determinants de la inversió catalana (l'efecte d'histèresi és un efecte permanent, que roman en el temps tot i la desaparició, de 1993 ençà, de les causes que varen provocar la davallada de la inversió a Catalunya). Aquest efecte hauria estat, en darrer terme, més intens a Catalunya que a la resta de l'Estat, en tenir la indústria catalana un major pes en el P.I.B. i una major quota de vendes a l'exterior (Tremosa, 2002).

6.- Conclusions.

Sector públic a Catalunya: una atrofia relativa i una asimetria insostenible.

Pel que fa al vessant dels ingressos públics, provinents dels impostos que recapten el conjunt de les Administracions, s'observa que l'any 1998 el sector públic central encara recapta més del 80% dels mateixos; aquest percentatge, d'un 81% exactament, informa de fins a quin punt segueix estant centralitzada a l'any 1998 la gestió de la recaptació impositiva que a Catalunya es practica. D'altra banda, i des del punt de vista del volum dels ingressos públics recaptats, a partir del càlcul realitzat dels habituals indicadors de pressió fiscal es pot afirmar que Catalunya és un país "normal", amb uns percentatges de recaptació d'impostos directes i indirectes comparables i homologables amb el d'altres països europeus. Així, a l'any 1998 el pes de tots els impostos recaptats (tot incloent les cotitzacions socials) representa un 37% del P.I.B. català, estant aquest percentatge per sobre dels d'Irlanda, el Regne Unit i Portugal i essent la mitjana comunitària d'un 43%.

Pel que fa al vessant de la despesa pública, resultat bàsicament de les transferències i inversions que duen a terme les diferents Administracions, s'observa que l'any 1998 el sector públic descentralitzat (sectors autonòmic i local) du a terme el 38% del total de la mateixa; es pot parlar, per tant, d'un cert grau de descentralització de la despesa pública feta a Catalunya, tot començant a acostar-se

aquest percentatge al d'altres països amb una estructura d'estat federal, com ara Alemanya (40%) o Suïssa (48%). És però, des del punt de vista de la despesa pública, i tot considerant el pes que aquesta despesa representa en relació al P.I.B. català, que es pot afirmar que Catalunya no és un país "normal": així, a l'any 1998 el pes de la mateixa tan sols representa un 28,4% del P.I.B. català, essent aquest percentatge més baix que cap altre en el context dels estats que conformen la Unió Europea, a banda d'estar quasi 20 punts percentuals per sota de la despesa pública mitjana europea.

En aquest sentit, doncs, es pot parlar de l'existència d'un sector públic atrofiat a Catalunya: en el seu conjunt, es tracta d'un sector econòmic semblant als estàndards europeus actuals pel que fa a les recaptacions d'impostos, però d'insuficient volum i de petita dimensió, sempre en relació al producte interior brut de cada període, pel que fa a la despesa pública realitzada en el territori català.

I és que en el context espanyol d'aquest darrers quinze anys l'economia catalana no ha estat especialment impulsada des del sector públic estatal, que és el que encara conserva i manté una gran part de la capacitat de decisió i d'intervenció: tot repassant la literatura més recent al voltant de la distribució territorial de la despesa i de la inversió públiques a Espanya, es comprova com en el període considerat en el present treball l'Administració Central han donat prioritat a les consideracions de solidaritat interterritorial (intervenir a les zones menys desenvolupades) per davant de consideracions d'eficiència econòmica (invertir allà on es pot originar un major efecte multiplicador sobre el conjunt de l'activitat econòmica); entre 1985 i 1998 l'Estat espanyol ha gastat i ha invertit, principalment, a la capital de l'Estat i a les comunitats autònomes amb un P.I.B. per habitant més baix (Trigo *et al.*, 1996).

Així, pel que fa a la inversió pública a Catalunya, s'observa una pes poc important de la mateixa en el conjunt de la formació bruta de capital, i tot analitzant les dades disponibles d'inversió territorialitzada, es detecta un escàs protagonisme de la inversió pública de l'Estat al Principat: a l'any 1998 tan sols un 11,30% de la inversió total realitzada en el territori català d'aquell any (uns 3,2 bilions de pessetes) provenia del sector públic, essent un 75% de la mateixa realitzada pels sectors autonòmic i local. La inversió de l'Estat va representar l'any 1998 només un 0,54% del P.I.B. català de 1998, però entre 1992 i 1996 tant sols significava entre un 0,32% i un 0,34% del producte català de cada any.

De fet, des de 1992 ençà la formació bruta de capital fix públic sobre el P.I.B. a Catalunya ha estat sistemàticament per sota de la mitjana estatal per a aquesta ràtio considerada, amb un percentatge mitjà d'un 25%. En darrer terme, i pel que fa al pes de la inversió autonòmica i local en termes del producte català, aquest no arriba en cap any a representar més del 2% del P.I.B. de Catalunya: les administracions públiques catalanes tenen encara a l'any 1998, per tant, poc marge de maniobra i poc volum de recursos com per a capgirar, d'una manera significativa, la tendència de la sistemàtica i insuficient dotació de capital públic de la nostra economia.

En aquest sentit, i a la vista de les dades que s'han anat exposant, és convenient de parlar d'un procés creixent d'atròfia: aquesta atròfia, observada i descrita per al conjunt del sector públic a Catalunya, està provocada per la reiterada realització anual d'un fluxos de despesa pública que es realitza al territori notablement

inferiors als dels ingressos públics que en són anualment retirats, i que generen una asimetria insostenible a llarg termini. Perquè de repetir-se en els propers anys aquest escenari d'excés de detraccions per sobre de les injeccions de recursos públics (diferència altrament coneguda com a dèficit fiscal), i en un volum tan notable i una proporció semblants a l'actual en relació al producte (entre un 7% i un 10% del P.I.B. de cada any, segons la fase del cicle econòmic), el creixement futur de l'economia catalana se'n ressentirà progressivament. Atès que el sector públic d'un país és massa important en l'economia dels països desenvolupats a les acaballes del segle XX, seria una negligència suïcida el voler ignorar, renunciar o menystenir la força del paper impulsor del sector públic en l'economia, en tant que agent inversor, dinamitzador i redistribuïdor en aquests primers anys del segle XXI.

De mantenir-se l'asimetria entre ingressos i despeses públiques en els propers anys Catalunya no només perdrà pes, volum i importància en el context econòmic espanyol i europeu pel que fa a la creació d'ocupació, de renda i en darrer terme de riquesa; també les diferències de renda disponible a Catalunya no solament seguiran mantenint-se (Caixa de Catalunya, diversos anuaris), sinó que poden anar augmentant significativament, i perillosament de cara a la cohesió social del país, en el futur. I el que és encara més greu: a la llarga, aquesta omisió del sector públic en l'economia del país amenaça la competitivitat mateixa de l'economia catalana, tot qüestionant la pròpia sostenibilitat del creixement econòmic, el qual ha estat notable en el decurs de la dècada dels noranta del segle passat (especialment en seus els darrers cinc anys).

L'atròfia relativa del sector públic a Catalunya, en definitiva, pot accentuar els processos de privatització creixent de l'economia catalana (produïts per una mancança d'estoc de capital públic que ha de ser proveït pel sector privat) i de disminució de la cohesió social a Catalunya (causats per una insuficiència de mecanismes redistributius entre els catalans). Però, i sobretot, aquesta atròfia relativa del sector públic pot arribar a amenaçar la capacitat mateixa de competir i de créixer (i de poder repartir riquesa, en darrer terme) de l'economia catalana: és, per tant, la pròpia sostenibilitat futura del creixement de l'economia del nostre país la que està en joc.

BIBLIOGRAFIA

- ARLEGUI, L. I PUIG, R. (2000). "Distribució territorial de les inversions reals dels pressupostos generals de l'Estat", Nota d'Economia (Número 66, pàgines 19 a 31), Barcelona.
- BARÓ, E. i BOSCH, N. (1996). *Fluxos comercials i fiscals a Baden-Württemberg, la Llombardia i Catalunya*, Col·lecció Estudis Econòmics (Número 1), Departament d'Economia i Finances, Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- CAIXA DE CATALUNYA (1997, 1998, 1999 i 2000). Anuari Econòmic comarcal, Barcelona.

CASTELLS, A. (1998): "Les relacions fiscals de Catalunya amb Espanya: algunes reflexions en el context europeu", capítol del llibre *Catalunya i Espanya, una relació econòmica i fiscal a revisar*, Editorial Proa, Barcelona.

CASTELLS, A.; BARBERÁN, R.; BOSCH, N.; ESPASA, M; RODRIGO, F. i RUIZ-HUERTA, J. (2000). *Las balanzas fiscales de las Comunidades Autónomas (1991-1996): Análisis de los flujos fiscales de las Comunidades Autónomas con la Administración Central*. Ariel i Fundació Carles Pi i Sunyer d'estudis autonòmics i locals, Barcelona.

COLLDEFORNS, M. (1991). *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat (1986-1988)*. Institut d'Estudis Autonòmics, Generalitat de Catalunya, Barcelona.

COLLDEFORNS, M. i MARTINEZ, E. (1999). "La incidència del Govern central a Catalunya: una aproximació a la balança fiscal 1986-1994", Nota d'Economia (numero 61), Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya.

DE LA FUENTE, A. (2001). *Un poco de aritmética territorial: Anatomía de una balanza fiscal para las regiones españolas*. Estudios sobre la Economía Española (EEE91), FEDEA, Madrid.

FONS MONETARI INTERNACIONAL (1999). *Government Finance Statistics Yearbook*, Washington.

FUNDACIÓN BBV (1997). *El stock de capital de las Comunidades Autónomas*, Madrid.

GENERALITAT DE CATALUNYA (1998). *Comptes de les administracions públiques de Catalunya (1995)*. Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.

GENERALITAT DE CATALUNYA (1999). Estat d'execució del Pressupost d'ingressos i despeses de la Generalitat, Nota d'Economia (Número 65), Barcelona.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2000). *Els comptes de la protecció social a Catalunya (1991-1997)*. Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.

LÓPEZ-CASASNOVAS, G. i MARTINEZ, E (2000). *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central (1995-1998)*, col·lecció Institut d'Estudis Econòmics (número 27), Generalitat de Catalunya.

MARTINEZ, E. (1997). "La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central" a *La Balança de Pagaments de Catalunya*, Institut d'Estudis Autonòmics, Generalitat de Catalunya, Barcelona.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA (1999). *La descentralización del gasto público en España (1987-1998)*, Dirección General para la Coordinación de las Haciendas Territoriales, Madrid.

ROMERO, R. (2001). Informe de la Cambra Oficial de Contractistes de Catalunya, Barcelona.

ROS, J.; TREMOSA, R. i PONS, J. (2002): *El Sector Públic a Catalunya (1985-1998)*. Institut d'Estudis Autonòmics, Generalitat de Catalunya.

ROS, J. (1999): "La balança de capitals de Catalunya", capítol del llibre *Catalunya i Espanya, una relació econòmica i fiscal a revisar*, Editorial Proa, Barcelona.

TREMOSA, R. (2002). "Condicionants de la política econòmica per als resultats futurs de la pime catalana (1983-1997)" capítol del llibre *Les PIME a Catalunya: la força productiva catalana*, Editorial Pòrtic - Fundació Banc Sabadell - Òmnium Cultural, Barcelona.

TRIGO, J.; CAÑADAS, A.; PIZARRO, M. i TORRAS, J. (1996). "Inversió pública i creixement econòmic", dins del llibre *Inversió pública i dèficit*, Societat d'Estudis Econòmics i Edicions Gestió 2000, S.A., Barcelona.

TRIGO, J. i PIZARRO, M. (1999). *España en Europa: un esfuerzo fiscal desproporcionado*, Ediciones del Círculo de Empresarios, Madrid.

ZABALZA, A. (1995): "Thirty years of spanish economic growth: the role of private and public sectors", presentat en la conferència "*Twenty yeas of iberian democracy: an assessment*", 7-9 d'abril, Harvard University.